

Sygn. akt III AUa 723/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Maciej Piankowski SSA Daria Stanek
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Pławgo-Czyż

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2019 r. w Gdańsku

sprawy B. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przeliczenie emerytury z zastosowaniem rekompensaty

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 marca 2018 r., sygn. akt VII U 5168/17

1. oddala apelację;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz B. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak SSA Maciej Piankowski

Sygn. akt III AUa 723/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 1 października 2017 r., jednocześnie nie przyznając prawa do naliczenia rekompensaty do obliczonej emerytury wymienionej w art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony, wnosząc o naliczenie emerytury wraz z rekompensatą za pracę w szczególnych warunkach oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania

w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ubezpieczony zarzucił ww. decyzji naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, poprzez nieprzyznanie ubezpieczonemu rekompensaty, mimo, że legitymuje się okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach przekraczającym 15 lat, naruszenie art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez nieprzyznanie ubezpieczonemu rekompensaty, mimo spełnienia przez niego wymaganych warunków co skutkowało błędnym ustaleniem kapitału początkowego, naruszenie art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawca w okresie od 13 maja 1995 r. do 5 marca 1996 r. oraz od 28 maja 1996 r. do 9 października 1996 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach i nie udowodnił 15 lat takiej pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 15 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, że ubezpieczonemu B. K. przysługuje prawo do emerytury wraz z rekompensatą oraz stwierdził odpowiedzialność pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji, wskazując następujące motywy rozstrzygnięcia.

Ubezpieczony B. K., urodzony w dniu (...), w dniu 1 września 2017 r. złożył w organie rentowym wnioski o prawo do emerytury. W dniu (...) ubezpieczony ukończył wiek 60 lat. Ubezpieczony udowodnił przed pozwanym organem rentowym 14 lat i 14 dni okresów pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 15 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonemu B. K. prawa do emerytury pomostowej z uwagi na niespełnienie wymogów niezbędnych do nabycia dochodzonego świadczenia, tj. nie udowodnienie przez skarżącego legitymowania się na dzień 1 stycznia 2009 r. 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych oraz nieudowodnienia przez wnioskodawcę rozwiązania ostatniego stosunku pracy z pracodawcą. Wyrokiem z dnia 07 września 2016 r. sygn. akt VII U 343/16 Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego. Ubezpieczony był zatrudniony za pośrednictwem (...) na statkach obcych bander u armatorów zagranicznych w następujących spornych okresach: od 13 maja 1995 r. do 5 maja 1996 r., m/v (...) LTD m/v K. w charakterze Radio (...); od 28 maja 1996 do 8 października 1996 r., m/v F. M. S.. Ltd m/v (...) armator P. w charakterze Radio (...). B. K. na obydwu powyższych statkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace jako członek załogi – radiooficer. Na tym stanowisku wykonywał czynności takie same jak na wszystkich statkach międzynarodowych, w tym w (...), tj. pełnił wachty nasłuchowe, wykonywał naprawy sprzętu, dbał o przekaz całej korespondencji, prowadził dziennik radiotelegraficzny. Ubezpieczony w okresie od 1 lipca 1995 r. do 5 marca 1996 r. i od 1 czerwca 1996 r. do 8 października 1996 r. opłacał składki na Fundusz Pracy w wys. 12% przeciętnego wynagrodzenia w kraju za każdy miesiąc oraz w okresie od 1 lipca 1995 r. do 29 lutego 1996 r. i od 1 czerwca 1996 r. do 31 października 1996 r. opłacał dobrowolne składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne.

Sąd Okręgowy nadto ustalił, iż po rozpatrzeniu wniosku ubezpieczonego z dnia 1 września 2017 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę od 1 października 2017 r. tj. od daty wejścia w życie przepisów jednocześnie nie przyznając prawa do naliczenia rekompensaty do obliczonej emerytury wymienionej w art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2016.615 j.t.)

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił przede wszystkim na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy w tym aktach osobowych ubezpieczonego i emerytalnych oraz pomocniczo – odnośnie wykonywanych obowiązków – zeznaniach B. K.. Sąd Okręgowy wskazał, iż prawdziwość i rzetelność dokumentów nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd Okręgowy nie znalazł też podstaw do kwestionowania autentyczności dokumentów z urzędu. Także wyjaśnienia odwołującego Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne, ponieważ były spójne wewnętrznie i odpowiadały treści dokumentów. Ubezpieczony, w szczególności wyjaśnił przyczyny zakończenia kontraktu z (...) i wpis na okładce akt osobowych „Nie wysyłać. T.”. W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczonemu przysługuje prawo do rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 2016, poz. 615 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl art. 23 ust. 1 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2).

Zdaniem Sądu Okręgowego, bezspornym i niewątpliwym w sprawie było, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Sąd Okręgowy przytoczył art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.), dalej: u.e.r.f.u.s., stosownie do którego ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Sąd Okręgowy wskazał, iż z kolei art. 32 ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.). Sąd Okręgowy wskazał, iż z § 1 Rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

§ 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Zgodnie z § 4 pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn; 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. W wykazie A dział VIII pkt 4 wymieniono prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym, wykonywane przez pracowników wpisanych na listę członków tych statków. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż w niniejszym postępowaniu ubezpieczony domagał się ustalenia, że w okresach pracy za pośrednictwem (...) oraz (...) w okresach, w których był kierowany do pracy na statkach obcych bander pracował w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania mu rekompensaty.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy odnosząc się do tego, że organ rentowy kwestionował możliwość zaliczenia spornych okresów, z uwagi na fakt, iż ubezpieczony nie posiadał statusu pracownika, wskazał na treść przepisu art. 3 ust. 4 - 7 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którymi za pracowników, wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy w pełnym wymiarze czasu pracy prace, o których mowa w ust. 1. Sąd Okręgowy dodał, że za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy w pełnym wymiarze czasu pracy prace, o których mowa w ust. 3. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się także ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej tancerzy zawodowych, wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż z powyższego wynika,

iż prawo do emerytury pomostowej przysługuje wyłącznie „pracownikom”, co oznacza że w pierwszej kolejności, powinien on ustalić, jakie osoby uważane są za „pracowników” w rozumieniu omawianej ustawy.

Sąd Okręgowy wskazał, iż definicja tego pojęcia została zamieszczona w przepisie art. 2 pkt 3 ustawy, w którym wyjaśniono, że dla potrzeb ustalenia prawa do emerytury pomostowej, za „pracownika” uważa się ubezpieczonego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. Z powyższego wynikało, zdaniem Sądu Okręgowego, że definicja „pracownika” jest w analizowanej ustawie szeroka - obejmuje bowiem swym zakresem osoby ubezpieczone, a więc - antycypując w tym miejscu dalszy tok rozważań - również ubezpieczonego. Sąd Okręgowy wskazał, iż w myśl przepisu art. 6 ust. 2 pkt 1d u.e.r.f.u.s. za okresy składkowe uznaje się również przypadające przed dniem 15.11.1991 r. okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych, pod warunkiem, że opłacono za nie składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce (zob. wyrok SN z 05.03.2003 r. II UKN 196/02, wyrok SA w Gdańsku z 11.09.2007 r. III AUa 3571/05 Lex 466387).

Sąd Okręgowy zważył, iż do spornego okresu zatrudnienia wnioskodawcy za granicą u pracodawcy zagranicznego miały zastosowanie art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, zgodnie z którymi - o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej - udokumentowane okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych są zaliczane do okresów pracy w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych pod warunkiem opłacania składek na Fundusz Pracy. Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony w okresie od 1 lipca 1995 r. do 5 marca 1996 r. i od 1 czerwca 1996 r. do 8 października 1996 r. opłacał dobrowolne składki na Fundusz Pracy w wys. 12% przeciętnego wynagrodzenia w kraju za każdy miesiąc. W związku z tym Sąd Okręgowy przyjął, iż po opłaceniu ww. składek przez ubezpieczonego brak jakichkolwiek podstaw do różnicowania sytuacji prawnej ubezpieczonego ze względu na miejsce świadczenia przez niego pracy, w szczególności biorąc pod uwagę tożsamy wymóg uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia za granicą. Sąd Okręgowy stwierdził, iż zostało to jednoznacznie przesądzone w wielu orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. wyrok S.N. z dnia 5 marca 2003 r. w sprawie II UK 196/02, publik. OSNP 2004/8/144 i uchwała S.N. z dnia 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/01, publik. (...) 2002 nr 10, poz. 243).

Sąd Okręgowy uznał, iż z tych względów zasadne jest przyjęcie, że ww. sporne okresy zatrudnienia, które zostały potwierdzone przez Wojewódzki Urząd Pracy, od 1 lipca 1995 r. do 5 marca 1996 r. i od 1 czerwca 1996 r. do 8 października 1996 r. za pośrednictwem (...) oraz (...) u pracodawcy zagranicznego są okresami składkowymi i podlegają uwzględnieniu wraz z okresami uznanymi przez ZUS do łącznego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy uznał, iż wobec treści książeczki żeglarskiej ubezpieczonego, nie było też wątpliwości, iż w okresach od dnia 13 maja 1995 r. do dnia 5 marca 1996 r. oraz od dnia 28 maja 1996 r. do dnia 08 października 1996 r. (brak podpisu kapitana; data wynika z rozliczenia kontraktu z akt osobowych i notatek znajdujących się w tych aktach), ubezpieczony w spornych okresach pracy za granicą, a dokładniej: od 1 lipca 1995 r. do 5 marca 1996 r. (8 miesięcy i 5 dni) oraz od 1 czerwca 1996 r. do 8 października 1996 r. (4 miesiące i 8 dni) wykonywał pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisu art. 32 ustawy emerytalnej, wymienioną w wykazie A dział VIII poz. 4 załącznika do rozporządzenia RM z dnia 07.02.1983 r. jednocześnie spełniając przesłankę podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu i ubezpieczeniu na Fundusz Pracy w Polsce. Sąd Okręgowy dodał, iż praca na statkach morskich jest również pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisu art. 3 ust 1 ustawy. Zdaniem Sądu Okręgowego, oczywistym było również, z uwagi na specyfikę pracy na morzu, iż skarżący wykonywał ją stale i w ramach pełnego wymiaru czasu pracy. Sąd Okręgowy nadmienił, iż po uwzględnieniu spornych okresów, staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach przekroczył 15 lat (14 lat i 14 dni okresów bezspornych oraz 1 rok i 13 dni okresów spornych).

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do rekompensaty z

tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, o której mowa w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych i zobowiązał organ rentowy do ustalenia kapitału początkowego z uwzględnieniem prawa do rekompensaty (pkt I wyroku). Działając zaś na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy, Sąd Okręgowy w punkcie drugim wyroku stwierdził odpowiedzialność pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, iż już na etapie postępowania przed organem rentowym było możliwe wyjaśnienie wszystkich wątpliwości, stojących na przeszkodzie do wydania prawidłowej decyzji w przedmiocie ustalenia ubezpieczonemu prawa do rekompensaty. Sąd Okręgowy dodał, iż wszelkie niezbędne kopie dokumentów, w tym książeczki żeglarskiej, znajdowały się w aktach ZUS.

Pozwany organ rentowy złożył apelację od wyroku, zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego art. 24 i 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w powiązaniu z art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i z § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez przyjęcie, iż ubezpieczony spełnia wszystkie warunki do przyznania rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego oraz art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oraz naruszenia prawa procesowego, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegającym między innymi na dokonaniu błędnej oceny materiału dowodowego oraz przyjęciu, iż wnioskodawca udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych jedynie na podstawie wyjaśnień wnioskodawcy i stwierdzeniu, iż stanowią wystarczający dowód potwierdzający wykonywanie pracy w szczególnych warunkach armatorów zagranicznych.

Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

W uzasadnieniu pozwany organ rentowy wskazał, iż rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Apelujący przytoczył § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Apelujący wskazał, iż (...) Sp. z o.o. oraz (...) nie jest pracodawcą, a jedynie jednostką pośredniczącą w zawieraniu kontraktów z armatorami zagranicznymi. Apelujący podkreślił, iż w spornych okresach ubezpieczony nie był związany stosunkiem pracy z firmą kierującą do pracy za granicę, a zatem firmy tej nie można było uznać zarówno za płatnika składek, o którym mowa w art. 4 pkt 2 lit a ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jak i za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń dotyczących wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem apelującego, brak jest zatem możliwości uwzględnienia do okresów pracy w szczególnych warunkach, okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego, do którego został skierowany przez zakład nie będący jego pracodawcą.

Pozwany podniósł, że ubezpieczony nie przedłożył na sporne okresy zatrudnienia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach ani żadnej dokumentacji, mogącej potwierdzić wykonywanie pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wskazał również, że praca wykonywana za granicą na podstawie skierowania agencji pośrednictwa pracy jest okresem składkowym, o którym mowa w przepisie art. 6 ust. 2 pkt. 1 c lub d ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Zatrudnienie na umowę o pracę według przepisów Kodeksu pracy lub ustaw wcześniej takie zatrudnienie regulujących, odpowiada dyspozycji przepisu art. 6 ust. 2 pkt I a tej ustawy. Zatem, w ocenie apelującego, wszystkie okresy zatrudnienia u obcych armatorów tj. u pracodawcy zagranicznego stanowią okresy składkowe, jeżeli z tego tytułu zostały opłacone składki w Polsce według odrębnych przepisów. Opłacanie składek przez agencje pośrednictwa pracy od wynagrodzeń, osiągniętych z tytułu pracy za granicą pozwala na przyjęcie tych okresów jako składkowych.

Apelujący zwrócił uwagę, iż odrębną kwestią jest kwalifikacja pracy wykonywanej na umowę o pracę ze względu na szczególne warunki pracy. Ta szczególna kwalifikacja nie obejmuje osób skierowanych do pracy za granicą za pośrednictwem agencji pracy, lecz tylko oddelegowanie w ramach potrzeb pracodawcy polskiego. W ocenie apelującego, nie jest to zatem okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Dodatkowo organ rentowy podniósł, że postępowanie przeprowadzone na okoliczność charakteru pracy w uwzględnionych okresach zostało ograniczone jedynie do dokumentacji źródłowej zgromadzonej w aktach emerytalnych oraz zeznań samego zainteresowanego, który z natury rzeczy jest zainteresowany korzystnym wynikiem postępowania. Apelujący podkreślił, iż Sąd Okręgowy nie przeprowadził innego dowodu na okoliczność rodzaju wykonywanej pracy, np. z zeznań świadków. W ocenie apelującego, przesłuchanie świadków posiadających odpowiednią wiedzę na temat zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie i rodzaju wykonywanej przez niego pracy, umożliwiłoby ustalenie charakteru wykonywanej przez ubezpieczonego pracy. Tym samym, w opinii pozwanego, przeprowadzone postępowanie dowodowe nie spełniło postulatu wszechstronnego wyjaśnienia sprawy, a oparcie orzeczenia wyłącznie na wyjaśnieniach strony, które w opinii pozwanego nie zostały przez Sąd Okręgowy ocenione krytycznie, stanowi naruszenie przepisu art. 233 k.p.c.

Pozwany podniósł również, że ubezpieczony w okresach od 01.07.1995 r. do 29.02.1996 r. oraz od 01.06.1996 r. do 31.10.1996 r. podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu (k. 30 plik KPU). Ubezpieczony zatem jako osoba dobrowolnie opłacająca składki na ubezpieczenie emerytalne nie jest pracownikiem - rozporządzenie zaś, o którym mowa wyżej, stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Pozwany nie zgodził się również z przypisaniem organowi rentowemu odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Ubezpieczony na etapie postępowania przed organem rentowym nie udokumentował pracy w szczególnych warunkach w spornych okresach - nie przedłożył bowiem świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach ani żadnej dokumentacji mogącej potwierdzić wykonywanie pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony przedłożył jedynie kopie umów i zaświadczeń wystawionych przez Wojewódzki Urząd Pracy, które nie potwierdzają wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Apelujący wskazał, iż wbrew również twierdzeniom Sądu Okręgowego, organ rentowy nie dysponował kserokopią książeczki żeglarskiej za sporne okresy. Kserokopia książeczki żeglarskiej znajdująca się w aktach emerytalnych zawiera okresy od 1974 do 1992, czyli okresy zatrudnienia w (...), które zostały uwzględnione do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach w oparciu o przedłożone świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 04.05.2006 r. A zatem organ rentowy nie dysponował wystarczającą dokumentacją pozwalającą na ustalenie ubezpieczonemu emerytury z rekompensatą.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie na rzecz ubezpieczonego od organu rentowego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Nadto ubezpieczony wniósł na podstawie art. 381 k.p.c. o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów, załączonych do niniejszego pisma na okoliczności wskazane w uzasadnieniu tj. przede wszystkim na okoliczność ustalenia, iż okres wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach przekracza 15 lat.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy B. K. ma prawo do przeliczenia emerytury z zastosowaniem rekompensaty, o której mowa w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U.2018.1924 j.t.; dalej ustawa).

Na etapie postępowania apelacyjnego organ rentowy kwestionował zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia u armatorów zagranicznych za pośrednictwem (...) w G. oraz (...) od dnia 13 maja 1995 r. do dnia 5 marca 1996 r. i od dnia 28 maja 1996 r. do dnia 9 października 1996 r.

Ponowna analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a także zarzutów podniesionych w apelacji prowadzi do wniosku, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia Sądu I instancji, jak również podziela ocenę prawną.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy w sprawie, wbrew twierdzeniom apelującego, znajdują odzwierciedlenie w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie, a podniesiony przez pozwanego w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest chybiony.

Przypomnieć należy, że zgodnie z przywołanym powyżej przepisem, statuującym dyrektywy oceny materiału dowodowego sprawy, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

W doktrynie i orzecznictwie przyjęte jest, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Dla skuteczności zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając.

Organ rentowy bezpodstawnie zarzucał Sądowi Okręgowemu, że dokonał ustaleń faktycznych dotyczących charakteru pracy na stanowisku marynarza jedynie na podstawie dokumentacji źródłowej oraz przesłuchania wnioskodawcy w charakterze strony. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w świetle ugruntowanego stanowiska judykatury na temat pracowniczego zatrudnienia członków załogi statku, Sąd Okręgowy w oparciu o ww. dowody wyprowadził prawidłowe wnioski dotyczące charakteru wykonywanej pracy przez ubezpieczonego jako marynarza.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd Odwoławczy oceniając jako zasadniczo prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Przechodząc do rozważań materialnoprawnych wskazać należy, że stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach

z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przepis ust. 2 art. 21 ustawy stanowi natomiast, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Analizując apelację dochodzi się do wniosku, że aktualnie sporny jest jedynie pracowniczy charakter pracy wnioskodawcy. W tym zakresie Sąd I instancji prawidłowo powołał przepisy prawa i ugruntowane orzecznictwo sądów powszechnych, jak i Sądu Najwyższego, który wielokrotnie wyrażał się, iż okresy pracy pod obcą banderą należy zaliczać do pracy w warunkach szczególnych.

W wyroku z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 23/17, LEX nr 2490055, przesądzono, że na gruncie ustawy o emeryturach pomostowych pojęcie „pracownik” za okres sprzed 1 stycznia 2009 r. należy odczytywać zgodnie z art. 22 k.p. Z treści tego przepisu wynika, że decydujące znaczenie dla uznania istnienia stosunku pracy ma wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę - bez względu na nazwę umowy oraz że nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu powyższych warunków wykonywania pracy.

W przywołanym orzeczeniu zwrócono uwagę, że status prawny marynarza był już wielokrotnie przedmiotem rozważań najwyższej instancji sądowej. W wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10 (LEX nr 589882) stwierdzono, że zatrudnienie marynarzy polega na wykonywaniu na statkach morskich odpłatnej pracy szczególnie podporządkowanej, co przesądza o jej pracowniczym charakterze. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że taki charakter prawny zatrudnienia marynarzy mógłby być podważony tylko wtedy, gdyby z ustalonych okoliczności sprawy wynikało, iż sporna praca była świadczona nieodpłatnie, np. w ramach uprawiania turystyki albo przy braku pracowniczego podporządkowania (np. na własnym statku morskim lub jako podmiot świadczący usługi artystyczne lub inne). Podzielając ten pogląd Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 196/15 (LEX nr 2044476), stwierdził, że marynarz zatrudniony na statku morskim (także obcej bandery) nie

może wykonywać swoich obowiązków w reżimie innym niż pracowniczy. Podkreślono, że kapitan statku jest przełożonym wszystkich członków załogi i to on ustala i nadzoruje tok służby na statku (zob. przykładowo art. 94 pkt 4b Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzonej w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r.; Dz.U. Nr 59, poz. 534.; pkt c załącznika do Międzynarodowej Konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht - Konwencji STCW, sporządzonej w Londynie dnia 7 lipca 1978 r.; Dz.U. z 1984 r. Nr 39, poz. 201; art. 53 § 1 Kodeksu morskiego). W tej sytuacji nie sposób uznać, aby zatrudniony na statku marynarz nie był podporządkowany kapitanowi statku, w zakresie czasu, miejsca i sposobu wykonania pracy. Prowadzi to do wniosku, że marynarz, wpisany na listę członków Załogi (niezależnie od nazwy odpłatnej umowy łączącej go z armatorem), wykonuje pracę w warunkach pozwalających zakwalifikować ją jako wykonywaną w ramach stosunku pracy. Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę, że - co charakterystyczne - w polskim ustawodawstwie była i jest wyłączona inna podstawa zatrudnienia marynarza niż umowa o pracę (zob. art. 26 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu; Dz.U. poz. 1569 oraz art. 26 poprzedniej ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych; jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 430). Imperatyw ten wynika nie tyle z woli polskiego ustawodawcy, ale jest uwarunkowany właśnie sposobem wykonywania pracy na statku, który odpowiada cechom charakterystycznym stosunku pracy. Z kolei w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 465/13 (LEX nr 1475169), Sąd Najwyższy uznał, że dla oceny prawa do emerytury pomostowej nie ma przesądzającego znaczenia, że jednostek kierujących obywateli polskich do pracy za granicą nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy pomostowej oraz za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczenia, o jakim mowa w art. 51 tej ustawy. Zaświadczenie takie służy do ustalenia tzw. faktów ubezpieczeniowych - okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. i stanowi podstawę do przyjęcia, że okresy pracy w nim podane są okresami pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przy czym dla uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania (udokumentowania) pracy w warunkach szczególnych (por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 258; z dnia 10 października 2013 r., II UK 106/13, LEX nr 1391452). To zaświadczenie jest - wśród innych - dowodem, na podstawie którego mogą być w postępowaniu sądowym wykazane okresy pracy w szczególnych

warunkach przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. w sposób równoważny z zaświadczeniem, o którym stanowi art. 51 ustawy pomostowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16, poz. 239; z dnia 13 stycznia 2009 r., II UK 148/08, OSNP 2010 nr 15-16, poz. 192 i z dnia 22 października 2003 r., II UK 132/03, Służba Pracownicza 1985 nr 11, s. 22). Stanowisko wynikające z powyższych orzeczeń zostało także w całości podzielone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2017 r., II UK 10/16 (LEX nr 2271455), w którym stwierdzono, że praca na statkach żeglugi morskiej jest pracą w zatrudnieniu pracowniczym (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II UK 85/16, niepublikowany; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 255/13, LEX nr 1738483 oraz E. Maniewska, Praca w szczególnych warunkach wykonywana za granicą u pracodawcy zagranicznego, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 2010 nr 9, s. 34-35).

W rezultacie trafna jest w okolicznościach sprawy ocena Sądu I instancji, że prace marynarza, o których mowa w art. 3 ust. 1 ustawy pomostowej, wymienione pod poz. 23 wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do tej ustawy, ubezpieczony wykonywał w spornych okresach w pracowniczym reżimie zatrudnienia. Skarżący nie powołał żadnych argumentów ani okoliczności, które mogłyby tę ocenę podważyć.

Przedstawiona jednolita linia orzecznicza, którą Sąd Apelacyjny rozpoznający sprawę w pełni podziela, wyjaśnia, że nie mogło dojść do naruszenia art. 24 i 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w powiązaniu z art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i z § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez przyjęcie, iż ubezpieczony spełnia wszystkie warunki do przyznania rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego.

Niezasadny okazał się także zarzut naruszenia art. 118 § 1 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany był w posiadaniu wystarczającego materiału dowodowego. W przedmiotowej sprawie organ rentowy dysponował m.in. zaświadczeniem z 8 października 1996 r., dotyczącym pracy w charakterze radio oficera w okresie od 28 maja 1996 r. do 8 października 1996 r. (k.85 a.r.), umową nr (...) z 27 maja 1996 r. zawartą z (...) Sp. z o.o. (k. 101 a.r.), umową o pracę z (...) z dnia 12 maja 1995 r. (k. 105 a.r.), zaświadczeniem z 6 listopada 2017 r., dotyczącym pracy w okresie od 13 maja 1995 r. do 5 marca 1996 r. (k. 11 a.s.) Co prawda zaświadczenie z 6 listopada 2017 r. organ rentowy otrzymał na etapie odwołania od decyzji niemniej jednak mając na względzie art. 477⁽⁹⁾ § 2 k.p.c. mógł uznać odwołanie w całości za słuszne, w konsekwencji zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję lub orzeczenie. Stąd też twierdzenia apelującego, dotyczące księżeczki żeglarskiej, należy uznać za nie mające znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, brak było zatem podstaw do podważania pracowniczego charakteru zatrudnienia ubezpieczonego. Skoro ubezpieczony wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych, to uznać należało, że legitymuje się wszystkimi przesłankami warunkującymi przyznanie rekompensaty, o której mowa w art. 21 – 23 ustawy.

W tym stanie rzeczy, działając na podstawie art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej Sąd II instancji orzekł w punkcie drugim sentencji zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 j.t.).

SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak SSA Maciej Piankowski